

Alexandra Marina Gheorghe

*Japonia și lumea occidentală – imaginea
„celuilalt” între 1853 și 1912*

**Editura ALMA MATER
Bacău, 2015**

CUPRINS

Grafia textului: notă explicativă	1
Mulțumiri	2
Introducere	4

Capitolul I: Japonia și mecanismele evaluării *celuilalt*

I.1. Proiecții ale imaginii în Japonia tradițională și modernă	11
I.2. <i>Polarități și alteritate</i> în spațiul nipon trecut și prezent	19
I.3. <i>Aculturația</i> , puterea <i>modelului</i> cultural și trecerea de la <i>wakon kansai</i> ¹ la <i>wakon yōsai</i> ²	21
I.4. Interacțiunile culturale ale lumii japoneze cu <i>ceilalți</i>	27
I.5. <i>Orientul îndepărtat</i> – lumea <i>celorlalte</i> culturi	28
I.6. Japonia ca parte a Orientului Îndepărtat	29

Capitolul al II-lea: Vârstele imaginii *celuilalt* între secolele al XVI-lea și jumătatea secolului al XIX-lea

II.1. Epocile Azuchi-Momoyama (1568 – 1600) și Edo (1600 – 1868) – breviar	31
II.2. Japonia văzută de europeni – primele contacte	36
II.3. Primii creștini japonezi – primele călătorii în lume	43
II.4. Fugari japonezi	47
II.5. Imaginea Japoniei în cronicile comercianților și	51

¹ *Wakon kansai* 和魂漢才 („spirit japonez și geniu chinez“) constituie un dicton creat de către *Sugawara Michizane* (845 – 903) pentru a ilustra – pe de o parte hotărârea japonezilor de a-și păstra neatinsă zestrea culturală, spirituală, dar și voința de preluare și adaptare a elementelor specifice culturii materiale chineze în Japonia epocii *Heian* (795-1185).

² *Wakon yōsai* 和魂洋才 („spirit japonez și geniu occidental“) reprezintă dictonul modern, adaptat pe structura binomului tradițional, creat în secolul al nouăsprezecelea de către *Fukuzawa Yukichi* (1830 – 1901), pentru a ilustra importanța egală acordată de către generația gânditorilor niponi moderni atât păstrării nealterate a moștenirii culturale, cât și proceselor de adaptare de către lumea japoneză a epocii *Meiji* (1868 – 1912) a tiparelor culturale occidentale.

navigatoarelor europene începând cu secolul al XVII-lea	
II.6.Însemnările europenilor despre japonezi în secolul al XVIII-lea	57
II.7. Epoca Edo și varietatea școlilor de gândire japoneze	62
II. 8. Imaginea europenilor reflectată în însemnările japonezilor din secolele al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea	79
II.9. Imaginea Japoniei în operele occidentale din ultima decadă a secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea	85

Capitolul al III-lea: În preajma celui de-al doilea impact cu celălalt

III.1. Dominația politică europeană și americană în Asia de Est și Sud în secolul al nouăsprezecelea	101
III.2. Declinul guvernului militar <i>Tokugawa</i> : perioada <i>Bakumatsu</i> sau sfârșitul <i>Bakufu</i> (1853 – 1868)	104
III.3. Tratatul inegal – Kanagawa	116
III.4. <i>Yoshida Shōin</i> și generația tinerilor luptători <i>shishi</i>	121
III. 5. Perioada de tranziție și conflictele politice interne	125
III. 6. Primele misiuni diplomatice japoneze în Occident	129
III. 7. Prima delegație japoneză în străinătate: însemnări din Statele Unite ale Americii (1860)	131
III. 8. Însemnări japoneze din Europa; a doua delegație (1862)	151
III. 9. Incidentul de la Namamugi (<i>Namamugi jiken</i>) și efectele acestuia	169
III.10. Gusturi și miresme, laude și critici ale lumii occidentale	173
III. 11. Finalul <i>Bakumatsu</i> ³ (1866 – 1868)	179

Capitolul al IV-lea: Redescoperirea literară și artistică a celuilalt în secolul al XIX-lea

IV. 1. Epoca Meiji (1868 – 1912) – modernizare și transformare	183
--	-----

³ Perioada de final al îndelungatei dominații a regimului militar *Tokugawa*, instalat în 1600 și desființat în 1867, prin demisia ultimului *Shōgun*.

IV. 2. Misiunea <i>Iwakura</i> și primele contacte cu Occidentul din epoca Meiji	200
IV. 3. A doua descoperire a Japoniei reflectată în operele occidentale din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea	221
IV. 4. Texte occidentale cu subiect nipon din preajma anului 1868	227
IV. 5. Scrieri japoneze cu subiect occidental din preajma lui 1868	236
IV. 6. Ideea de „Japonia” în arta și literatura occidentală din cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea	247
IV. 7. Scriitori japonezi în străinătate	284
IV. 8. Asimilarea sensibilității <i>celuilalt</i> : de la <i>wakon kansai</i> ⁴ la <i>wakon yōsai</i>	311

Capitolul al V-lea: *Celălalt* între stereotipii și prejudecăți reciproce: „Japonia” lumii occidentale

V. 1. Discursuri noi, imagini vechi	315
V. 2. Clișeul ca dimensiune fixă a imaginii	321
V. 3. <i>Celălalt</i> privit ca barbar	322
V. 4. De la <i>celălalt - barbar</i> la <i>celălalt – diferit</i>	329
V. 5. <i>Magister dixit</i>	342
V. 6. Micul japonez	348
V. 7. Japonezii cei mulți	350
V. 8. Fragilitatea și simplitatea Japoniei	351
V. 9. Râsul japonezului enigmatic	352
V. 10. Manierele japonezilor	353
V. 11. Hainele cele noi ale Împăratului	354
V. 12. Femeia	356
V. 13. Spațiul cultural al <i>celuilalt</i> – între confuzie și admirație	366
V. 14. Scrisul sau comunicarea cu <i>celălalt</i>	367
V. 15. Iluminarea și indigenizarea	372
V. 16. Religia	373
V. 17. Samuraiul	376
V. 18. Clima	380

⁴ „Spirit japonez, cunoștințe chineze”

V. 19. Profesioniștii despre ceilalți: Oyatoigaikokujin	383
---	-----

**Capitolul al VI-lea: Conflictul cu *celălalt* – Studiu de caz:
Impactul războiului ruso-japonez asupra imaginii
Japoniei în Europa**

VI. 1. Imaginea Japoniei în Occident înaintea declanșării Războiului ruso-nipon	394
VI. 2. Japonia și Rusia – escaladarea tensiunilor	399
VI. 3. „Bastioanele” Orientului și Occidentului	401
VI. 4. <i>Pericolul galben</i> , pericolul alb	404
VI. 5. <i>Pericolul galben</i> și țarismul	415
VI. 6. Față în față cu <i>celălalt</i> : generozitate sau neputință	418
VI. 7. Anatomia unei spaimе	418
VI. 8. <i>Pericolul galben</i> sau invazia păgânilor	421
VI. 9. <i>Pericolul galben</i> sau Apocalipsa	422
VI. 10. Despre <i>celălalt</i> sau dincolo de imaginație	423
Concluzii	426
ANEXE	
ANEXA 1 (Epocile istorice japoneze)	434
ANEXA 2 (Textul Demisiei Shōgunului Tokugawa Yoshinobu)	435
ANEXA 3 („Rescriptul Imperial pentru educație” – <i>Kyōiku ni kan suru chokugo</i>)	435
ANEXA 4 (hărți și imagini)	437
Bibliografie selectivă	439